U moře Tiberiadského

Původ materiálu
Tomáš Trusina
Pořadí v lekci
35

Téma

Poslání a cesta církve nestojí na křesťanských „borcích“ a schopných vůdcích, ale na darech Kristovy blízkosti

Cíl

- Děti prožijí, jak blízkost vzkříšeného Pána zahání naše neúspěchy i prokřehlost.
- Děti uslyší, že křesťanská parta se neopírá o víru a autoritu jednoho vůdce, ale o společné oslovení.
- Děti poznají: právě když se nám nedaří (plnit naše poslání), může být Vzkříšený Pán nečekaně nablízku svou mocí.

Pro učitele

Biblický text: J 21,1–14

Výkladové poznámky

Kapitolu Jan 21 někteří vykladači interpretují v tom smyslu, že tu okruh janovských autorů a jejich obcí měl dát najevo, že uznává Petrovu autoritu, jejíž kult se v rané církvi zřejmě začal projevovat velmi záhy. „Jan“ to udělal po svém. Na jednu stranu bude ve svém vyprávění Petrovu pozici respektovat, na druhé straně vyjádří všechna (do dneška aktuální) rizika spoléhání na autoritu petrovského úřadu. Už kvůli tomu je ovšem třeba zpřístupnit nejrůznější motivy a narážky, které se v evangelistově pečlivě prokomponovaném textu objevují. Proto nabízíme nejprve vlastní překlad. Pokouší se zpřístupnit text a zároveň respektovat jeho ukotvení v biblických souvislostech. Na něj navazují poznámky. Důkladnější zdůvodnění najdete v Protestantu 9/2008.

1. Po tom všem Ježíš učedníkům znovu ukázal, co je zač, u moře Tiberiadského. A co je zač, ukázal takto:

2. Byli spolu Šimon Petr, Tomáš zvaný Dvojče, Natanael z Kány Galilejské, Zebedeovi a další dva z jeho učedníků.

3. Šimon Petr si vzal slovo: „Odcházím lovit ryby.“

A oni mu řekli: „Tak to s tebou jdeme i my.“

Vydali se a nastoupili na loď — a nic oné noci nechytili.

4. Pak už nastalo jitro, a tu stál na tom pobřeží Ježíš. Nicméně učedníkům vůbec nedošlo, že je to Ježíš.

5. Ježíš si tedy vzal slovo a říká jim: „Dítka, nemáte nějakou rybičku?“

Odpověděli mu: „Ne.“

6. A on jim řekl: „Vrhněte síť na pravobok — a naleznete.“

Vrhli tedy — a už ji nemohli utáhnout, kolik se v ní mačkalo ryb.

7. Tu si vzal slovo ten učedník, co ho miloval Ježíš, a říká Petrovi: „To je Pán!“

A tu Šimon Petr, jak uslyšel: „To je Pán!“, hodil přes sebe plášť (byl totiž nahý) a vrhl se do moře. 8. Ale ostatní učedníci přijeli na lodi (nebyli totiž daleko od pevniny, jen asi dvě stě loket) a vlekli tu síť plnou ryb.

9. Jak tedy vystoupili na pevninu, vidí rozhrnuté žhavé uhlíky a na nich položenou pečenou rybu a chlebovou placku.

10. A Ježíš si vzal slovo a říká jim: „Přineste z těch ryb, co jste teď chytili!“

11. Vystoupil tedy Šimon Petr a na pevninu vytáhl tu síť — naplněnou stotřiapadesáti velkými rybami. A ač jich bylo tolik, nepotrhala se.

12. Ježíš si zas vzal slovo a říká jim: „Jen pojďte a posnídejte.“

Nikdo z učedníků se ovšem neodvažoval vyptávat se ho: „Kdopak jsi?“ Došlo jim, že to je Pán.

13. Ježíš šel a vzal tu chlebovou placku a dával jim — a podobně i tu rybu.

14. To už potřetí, co vstal z mrtvých, ukázal Ježíš učedníkům, co je zač.

v. 1. **ukázal, co je zač** — pokus vystihnout, že zjevení má povahu svrchované, překvapivé události, zacílené přitom na konkrétní adresáty a jejich situaci. Obrat rámuje celý příběh (verše 1 a 14). Vypravěč tak jasně dává najevo, kdo je pro církev skutečnou autoritou.

v. 3. **vzal si slovo** — sloveso říká člení text (viz verše 5, 7, 10, 12) a „posouvá děj“. Odráží se v něm i starozákonní „takto praví Hospodin“. Čtenáři evangelia má dojít, k čemu to vede, když takto promluví Petr, a k čemu to vede, když takto promluví Ježíš.

v. 3. **lovit ryby** — nemusíme chápat jako návrat k původnímu zaměstnání, ale můžeme mu rozumět jako pokusu o plnění apoštolátu mezi všemi národy (sedmička je číslo všeho stvoření, 153 ryb, tedy konečný úlovek, je podle dobových údajů počet tehdejších známých národů; srvn. I Sk 6 — ustavení sedmi jáhnů kvůli nefunkčnosti dvanácti apoštolů). Když se stal hlavní autoritou Petr, vychází tato akce podle Jana naprázdno. Teprve Kristova blízkost umožňuje poslání naplnit.

v. 4. **vůbec nedošlo** — jde o neschopnost rozpoznat blízkost Vzkříšeného v „běžném (církevním) provozu“ (srvn. Lk 24,16).

v. 6. **kolik se v ní mačkalo** — chce evokovat dav, který se jinde mačká kolem Ježíše (např. Mk 3,7n).

v. 7. **vrhl se do moře** — užíváme ve shodě s originálem potřetí stejného slovesa (viz v. 6). Jde o zásadní otázku, jak Petrovu počínání rozumět. Protože originál nejprve cituje Gn 3,7. 10. 11 (Hlas tvůj slyšel jsem v ráji a bál jsem se, že jsem nahý; protož skryl jsem se) a vzápětí se ozývá zřetelná narážka na Jon 1,12.15 (LXX: „vrhněte mne… vrhli ho do moře“), nepovažujeme Petrovo odívání se a vrhání do moře za spěch vstříc Vzkříšenému, ale za reakci hříšnosti, která se před tím, jenž se tu znenadání zjevil, hledí co nejrychleji skrýt.

v. 9. **vystoupili na pevninu** (rovněž i ve v. 11) — při užití slovesa **stoupat** Jan respektuje starozákonní strukturu „vystupování do zaslíbené země / Jeruzaléma / Boží blízkosti“ (viz Jan 2,13; 3,13; 5,1; 6,62; 7,8. 10. 14; 11,55; 12,20; 20,17). Petr, který se nejprve skryl před Pánem, „stoupá“ z moře na břeh, tedy do jeho blízkosti, teprve ve v. 11. Výraz **země** překládáme proto jako **pevnina** — je „výš“ (i kvalitativně) než moře, proto se na ni stoupá; a také na ní učedníci kolem Vzkříšeného nalézají pevnou půdu pod nohama, nakonec i včetně Petra.

Pozvání k chlebu a rybě evokuje nasycení zástupů (J 6), v jehož pokračování Ježíš vyhlašuje, že je učedníkům nablízku jako „chléb života“. Pozvání k ohni dobře kontrastuje s předchozí prokřehlostí následkem neúspěšného nočního rybolovu.

v. 12. **Nikdo se neodvažoval vyptávat** — blízkost Vzkříšeného vyvolává respekt podobně jako blízkost Hospodinova. Nejde se s ním „kamarádíčkovat“ (srvn J 20,28). Vděčnost, radost z blízkosti Vzkříšeného a bázeň se navzájem nevylučují (viz Mt 28,8)

Úskalí

Překlad, z nějž vychází katechetické zpracování, se liší od situace, kterou evokuje běžné čtení. Vychází z respektu k tomu, že pro novozákonní autory představuje autoritu „Písma svatého“ Tóra a proroci, počítají s jejich znalostí mezi svými čtenáři a často, byť jen narážkou, se na ně v tomto smyslu odvolávají.

Dětem lze ovšem tuto metodu zpřístupnit obrazem evangelisty, jak „listuje Starým zákonem“ a přemýšlí, které z jeho souvislostí do svého vyprávění správně zapracovat. Dobře tento postup umí ve svém vyprávění využívat Nico ter Linden (viz Král na oslu).

Kritický odstup vůči petrovské autoritě je dnes — v době volání po silných osobnostech — opět aktuální. Není třeba ho ovšem vidět prvoplánově konfesně, netýká se jen hierarchicky uspořádaných církví (či jen římské konfese). Týká se každého konkrétního společenství, které začne nekriticky přijímat jednu „vůdčí autoritu“, jejíž rozhodnutí pak může zastínit autoritu vzkříšeného Pána.

Překlady sice mluví o jezeru či vodě, ale **evangelista důsledně píše o „moři“**. Jde o sféru Bohu nepřátelskou, která si nic z Boží autority nedělá, o sféru, kam podle konvenční představy „suchozemců“ — Izraelců Boží autorita nedosahuje (viz Jonáš 1). Právě odsud je ovšem potřeba „lovit lidi“ (viz Lk 5,10)

Lovit lidi neznamená je nahánět, aby nás bylo co nejvíce (jako když vodník loví dušičky). Pro novozákonní svědky je to jednoznačně obraz vyřizování účinné záchrany, jejímž původcem je Kristus. Proto má smysl v této souvislosti mluvit o „moři“ (viz předchozí odstavec).

153 ryb není údaj kvantitativní, ale kvalitativní, je to obraz „všech národů“. Příběh je tu paralelou k tomu, co říká Vzkříšený učedníkům podle Mt 28,16–20: „Jděte mezi všechny národy.“ Nemusíte pokřtít všechny, ale nikoho předem nevylučujte.

Odkazy

Zumstein, Jean: *Slovo v setmělém světě — Objevování Janova evangelia a jeho čtenářů.* Třebenice: Mlýn, 1995.

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

Znáte hru „Rybičky, rybičky — rybáři jedou“? *(Můžete si ji krátce zahrát, třeba ještě v kostele, není-li na to v nedělce místo.)* Co při této hře postupně tvoříme? „…“ — Síť.

Chytat do sítě lidi a tahat je z vody jak ryby, to je i úkol pro učedníky. Ne, aby nás bylo pořád víc, ale aby se nikdo zbytečně netopil.

Víte, kdy se loví ryby na moři? Loví se v NOCI. Představte si noc venku na moři. Jak asi rybářům je? „…“ (tma, zima, mokro, únava…).

Bavila by vás ta práce, kdybyste pořád měli jako rybáři chytat — a nic byste nechytili? „…“ Co by vám ráno zůstalo? Žádné ryby — jen tma, zima mokro, únava…

Lov naprázdno zažívají nejen děti při hře, ale i dospělí.

Můžete pokračovat zestručněným vyprávěním pro ml. šk. věk (body I., III., IV., VII.). Soustřeďte se přitom na kontrast prvotního neúspěchu a následného úspěchu díky blízkosti Vzkříšeného. Nezapomeňte zdůraznit, že je Ježíš zve k jídlu a ohni — nasytit se i zahřát.

Pomůcky: Obrázek rybářské sítě.

Mladší školní děti

Motivace „janovská“

Bylo nějaký čas po Velikonocích. Když se tentokrát shromáždily u Jana děti, které chodily poslouchat jeho příběhy o Ježíši, přišel s nimi nějaký nový chlapec. Bylo vidět, že jsou rozhádaní. „Vítejte všichni,“ pozdravil je Jan. „A copak se děje?“ ptal se, když viděl jejich mizernou náladu.

Cizí chlapec už to nemohl vydržet: „Vy prý tady u vás vůbec neuznáváte apoštola Petra! Ale kdo neuznává, že Petr je ten správný vůdce, ten nepatří do církve! Takhle to náš kazatel říká a tatínek s maminkou říkají, že je to pravda!“

Jan se zamyslel. „A opravdu si myslíš, že patřit do církve Vzkříšeného Pána znamená uctívat Petra? Kdo je podle vás důležitější? Petr, nebo Kristus?“

Chlapec se zarazil. „No Kristus… Ale bez Petra bychom v něj neuměli věřit! Petr nás to naučil správně!“

„Víte co?“ navrhl jim Jan. „Povím vám jeden příběh, který se stal nějaký čas po Velikonocích. Petr i Vzkříšený Pán v něm hrají důležitou roli.“

(Můžete pokračovat od bodu II.)

I. Chytat ryby — úkol učedníků po Velikonocích

Chytat lidi do sítě jak rybáři a tahat je z vody jak ryby, to byl i úkol pro učedníky. Dal jim ho na Velikonoce Vzkříšený Pán. Poslal je: Jděte k lidem a koukejte, aby se nikdo zbytečně netopil. Kdo se bude topit ve smutku, v zlých věcech, v beznaději — toho vytáhněte. A od té doby, co jsou učedníci poslaní, se jim říká „apoštolé“, tedy vyslanci či poslanci.

II. Petr v čele apoštolů

Od Velikonoc už uplynul nějaký čas. (Kolik uplynulo nám?) Učedníci uslyšeli, že Ježíš byl vzkříšen, a dvakrát ho nečekaně potkali.

Radovali se, nepůjdeme jako zástup věřících dál sami. Ježíš jako Vzkříšený je s námi (i když ho nevidíme).

Jenže netrvalo dlouho, a do čela toho jejich apoštolského zástupu se začal stavět Petr jako ten nejdůležitější. Mnohým se to líbilo: Petr, ten je silný, zkušený, byl s Ježíšem nejdéle, to je aspoň jistota. Jenže, může jeden apoštol, byť byl učedníkem tak dlouho, nahradit Vzkříšeného Pána? „…“ To ukáže Janův příběh od Tiberiadského jezera.

III. O neúspěšném lovu

U Tiberiadského jezera kdysi Ježíš Petra zavolal, aby se stal jeho učedníkem. Teď tu Ježíš není, a tak Petr rozhodl sám: Půjdem lovit ryby. (Před chvíli jsme si připomněli, že i učedníci mají občas někoho „vylovit“ kázáním a písničkami o Ježíši.)

Vyjeli na lodi — a celou noc měli vyhozenou síť. Popojížděli, čekali, zkoušeli to všelijak — ale nic. Nechytili ani rybičku. Celou dlouhou noc se snažili — a vyšli docela naprázdno. Nějak jim to pod tím Petrovým velením nevyšlo. Jak jim asi je? „…“ (tma, zima, mokro, únava…)

IV. Rada neznámého pocestného

Když začalo svítat, zastavil se na břehu nějaký neznámý pocestný. Zdraví a ptá se: Haló, přátelé, nemáte náhodou něco k zakousnutí? Ale oni smutně a utahaně odpovídají — NE.

Tu na ně ten neznámý pocestný zavolal: Tak hoďte síť na druhou stranu lodi, na pravobok!

Poslechli ho — a koukají, síť je plná, že ji sotva utáhnou! Takových ryb! Kde se tu znenadání vzaly!? Jak kdyby nám tu někdo nachystal překvapení!

V. Nečekaná přítomnost Vzkříšeného

A tu jeden učedník říká Petrovi — Vždyť je to náš Vzkříšený Pán! Radujme se, veselme se, chválu vzdávejme!

Ale Petr? — strašně se zastyděl! Vždyť to on zavelel k tomuhle lovu! Vždyť on se postavil do čela zástupu, jak kdyby chtěl zaujmout místo Vzkříšeného Pána!

Přehodil si plášť (jako když se malé děti schovávají pod dekou, když něco provedly) — a vrhl se do vody, jak kdyby se chtěl před svým Pánem schovat.

(Vzpomenete si — kdo se chtěl takhle před svým Pánem schovat v moři? „…“ — Jonáš)

Ostatní učedníci veslovali s lodí ke břehu — a Petr se schovával ve vodě za lodí za nimi.

VII. Kolem ohně

Když přirazili, koukají: Na břehu plápolá oheň, na kamenech se pečou ryby a chlebové placky. Krásně to vonělo a hřálo. Hladoví a vyčerpaní učedníci se sesedli kolem ohně. Jejich Pán vzal chleba a vzdal díky a pěkně každého podělil chlebem i rybou. Moc dobře věděli, kdo je tu hostí, ale taky tušili: Nehodí se, abychom to nahlas vykřikovali. Je to zvláštní — tajemný — nezasloužený dar. Náš Pán je s námi. Obrátil naše zklamání v úspěch a sytí náš hlad.

VI. Neprotržená síť

Za chvíli dorazil i Petr, a když jim Ježíš řekl: Podívejte se, co jste ulovili!, vytáhl právě Petr síť na břeh. V síti bylo 153 ryb — všechny druhy, o nichž se učili ve škole! Ale hlavně, i když jich bylo tolik, síť se NEROZTRHLA.

My když hrajem „Rybičky, rybičky, rybáři jedou!“ a je nás hodně, často se ta síť roztrhne. Tady jsou v jedné síti VŠECHNY RYBY, a síť se neroztrhla. Tak to je, když za tím překvapením z úspěšného rybolovu stojí Vzkříšený Pán.

U toho ohýnku, kde Vzkříšený Pán dává ohřát se, nabrat sílu, překonat zklamání, a kde se s námi dělí o chleba, tady všichni mohou být spolu. Pro každého je místa dost a všichni se vejdou.

Starší školní děti

Práce s texty: Nachystejte text podle ekumenického překladu a srovnejte ho s výše uvedeným. Ať děti hledají rozdíly. Kde je našly? Jak vyznívá postava Petra v ekumenickém překladu a jak v předloženém textu? Vzpomenete si na postavu, která se vrhá či nechá vrhnout do moře? Proč to dělá? Jak pokračuje její příběh? Přestal s ní Pán Bůh počítat?

Síť: Můžete s dětmi vázat z provázků síť (návod). A pak do ní umísťovat jako vylovené sebe a další lidi (můžete je nachystat vystříhané z časopisů apod.). Co to je za síť a jak jsme se k této síti dostali? O tom Jan vypráví příběh.

Přesah

Chtěli byste, aby to měl v nedělce či ve sboru někdo všechno sám na povel? Nebylo by to někdy jednodušší? Co by to ale znamenalo pro ty ostatní? Kdo v příběhu poznal „To je Pán!“?

Už jste někdy pekli rybu venku na ohni? Víte, jak se to dá dělat? (Na kamenech, na roštu, ne jako buřty). V čem všem může taková příprava povzbudit? (Do daleka to voní — těšíme se, sbíhají se nám sliny… Oheň hřeje, když jsme zkřehlí. Sedíme kolem něj společně). Máme takovou podobnou slavnost také při bohoslužbách?

Vzpomenete si na příběh, kde je moře nepřátelským živlem? (Přechod Rudého moře — exodus). Jan ten příběh zná, proto i Tiberiadskému jezeru říká ve svém evangeliu „moře“. Nejde mu o zeměpis, ale o sílu biblického poselství.

(Křest) Voda při křtu připomíná — nemusíme se topit v beznaději a selháních jak Jonáš či Petr. Patříme do sítě, jsme již „vyloveni“.

Už jste slyšeli, že někdo říká „Topím se v problémech“? Kvůli čemu to bylo? Co tomu člověku pomohlo?

V čem se mohou lidé „topit“? Co by se hodilo? (Vyškrtejte co ne.)

Ve znalostech — v počtu kamarádů — v nemoci — v úzkosti — v hněvu — v nepřátelství — ve strachu — v penězích — v dluzích — v informacích — v nerozhodnosti — v úspěších — v pohodě — v obdivu druhých… (Můžete případně doplnit s dětmi a mluvit s nimi o tom, co znamená topit se v jevech a situacích negativních, a čím nás případně ohrožují věci „pozitivní“.)

Liturgie

Písně

Vítězi k poctě zpívejme (EZ 667, SV 373); *Přemohl Ježíš smrti moc* (EZ 350); *Můj Pane, z hlubin volám* (EZ 130); *Před tvou tváří, Pane* (SV 276); *Radujte se bratři* (SV 284); *V tobě je radost* (EZ 649)

Biblický text k zapamatování

Ježíš si zas vzal slovo a říká jim: „Jen pojďte a posnídejte.“ Nikdo z učedníků se ovšem neodvažoval vyptávat se ho: „Kdopak jsi?“ Došlo jim, že to je Pán. (J 21,12)

Rituál

Na plakátu společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Můžete si s dětmi zahrát jedno kolo hry „rybičky, rybičky — rybáři jedou“? Co při této hře tvoříte? „…“ Síť. A víte, co nám ta síť připomíná? Že máme úkol „lovit lidi“ — tedy tahat je z vody, kde by se mohli utopit. Často nám to nejde, ale občas zjistíme, že jsme na to nezůstali sami.

Anebo můžete síť (viz *Starší školní děti*) nachystat dopředu a bavit se s dětmi i dospělými o tom, k čemu slouží.

Modlitba

Ježíši Kriste, vzkříšený Pane, radujeme se z tvé blízkosti. Když nevyjdou plány učedníků, jsi tu ty se svým slovem. Když jsme zkřehlí, tvé slovo zahřeje. Když jsme unaveni, dá novou sílu. V tobě chceme skládat svou naději. Amen.

Kam dále
Jan 21,1–14 v překladu Tomáše Trusiny (Protestant 9/2008)
Zázračný rybolov a povolání Petra. Biblický text: Jan 21,1-19. Hostem Petra Vaď…
Pletení sítě (videonávod; bushcraft.cz)
Šikulové: Šikulovské švihadlo — Dekorační síť — Provazový žebřík (ceskatelevize…
Odkaz na píseň
Vítězi k poctě zpívejme, velebme jej hned zrána
Přemohl Ježíš smrti noc, z hrobu vstal
Můj Bože, k tobě volám, ztrácím se v hlubinách
Před tvou tváří, Pane, nemám vůbec nic
Radujte se, bratři, neboť blízko je Pán
V tobě je radost (EZ649)

Cílová skupina

Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)

Biblický odkaz (kat)

Jan 21,1–14